

Jaarverslag 2025 van de 'Stichting Exploitatie Kaatsmuseum' en de 'Stichting Collectie en Documentatie Kaatsmuseum'

Algemeen

Dit jaar was het museum tot en met maart gesloten. Sluiting was noodzakelijk vanwege het herstel van de gevolgen van de plofkraak van april 2024. De verzekeraar heeft bijna volledig de erkende schade vergoed.

Vanaf 1 april was het museum weer van dinsdag tot en met zaterdag geopend. In de periode van de sluiting kon de tentoonstelling 'De Magie van de Zilveren bal' ook gerealiseerd worden. De officiële aftrap van de tentoonstelling vond plaats op 23 april jl. met een bijeenkomst voor genodigden en vrijwilligers in 'De Voorhof'. De tentoonstelling liep tot en met 1 november en mag zeer succesvol worden genoemd.

Van de ongeveer 300 zilveren ballen die ooit in omloop zijn geweest kon het museum er 30 tonen. Een groot aantal heeft het museum in eigen bezit, maar op bruikleenbasis kon ook een aantal ballen getoond worden van onder andere het Rijksmuseum en het Fries Museum, museum de Tiid in Bolsward en museum Dokkum. Ook van particulieren heeft het museum zilveren ballen in bruikleen gekregen.

In zijn algemeenheid mag worden gesteld dat het museum een bijzonder goed jaar heeft gedraaid met meer dan 3.000 bezoekers. Dat is een record voor het museum. Op zondag 2 november kon de 3.000-ste bezoeker worden begroet. Vanaf 3 november is het museum gesloten, in ieder geval tot het einde van het jaar.

Met maar liefst 34 kaatsclinics is het vorig record van 15 kaatsclinics in 2022 ver overtroffen. Hiermee zijn 631 mensen actief met de kaatsport in aanraking gekomen. Bijzonder was de kaatsclinic voor 97 stafleden en spelers van voetbalclub Heerenveen op vijf uitgelegde kaatsvelden op de grasmatten bij sporthal de Trije. Tv-opnamen in het kaatsmuseum en voor de kaatsclinic op 't Sjúkelân voor drie B&B-stellen voor omroep MAX waren ook heel speciaal.

Voor de voorverkoop van de PC-kaarten, een jaarlijks terugkomende hulp die de vrijwilligers bieden aan de mensen die het niet lukt om online kaarten te kopen, was weer genoeg belangstelling. Hoewel het aantal kaatsliefhebbers dat hier gebruik van maakt terugloopt, is het toch voor een groepje mensen fijn dat het museum deze mogelijkheid in samenwerking met de PC biedt.

Het zomerseizoen met veel toeristen in de stad Franeker is altijd een goede periode voor het museum. Daarom had het bestuur het besluit genomen gedurende de zomervakantieweken, als proef, ook de toeristen op zondagmiddag de gelegenheid te geven een bezoek aan het museum te brengen. Deze proef is echter niet geslaagd, wellicht omdat er op zondag nauwelijks toeristen in het centrum van Franeker te vinden zijn?

Daarnaast heeft ook een groot aantal mensen in groepsverband het museum weten te vinden en die groepen hebben dit al of niet gecombineerd met een rondleiding door het museum en/of een kaatsclinic.

Vanaf 3 november was het museum gesloten voor losse bezoekers, maar was op afspraak nog wel open voor groepen. De periode tot het einde van het jaar moest worden gebruikt voor de ontmanteling van de tijdelijke tentoonstelling en het terugbrengen van alle in bruikleen verstrekte zilveren ballen.

Op zaterdag 4 oktober is de derde editie van Expeditie Junior gehouden. In het kaatsmuseum hebben 65 kinderen een bedel of hanger van zilver gemaakt bij edelsmid Dyonda Spiegelaar. Naast onze Bernouilliblazer was in het museum nog een fluitiste met een zilveren fluit actief. In totaal leverde deze dag 355 bezoekers op, 216 enthousiaste kinderen met 139 volwassen begeleiders.

Vrijwilligers

De organisatie van het kaatsmuseum bestaat geheel uit vrijwilligers. Er is door de groep van ruim 50 personen een grote bijdrage geleverd en een woord van dank is hier geheel op zijn plaats. Voor het contact met het bestuur en de vrijwilligers worden er jaarlijks meerdere bijeenkomsten gehouden. Verder worden de vrijwilligers regelmatig op de hoogte gehouden middels nieuwsbrieven.

Met grote schrik en verdriet moesten we in juni afscheid nemen van onze vrijwilliger Johannes van der Ploeg. Johannes heeft veel werk voor het museum gedaan. Hij behoorde tot de vaste schoonmaakploeg, maar deed ook onderhoudswerk aan de binnen- en buitenkant van het museum. Er werd nooit vergeefs een beroep op hem gedaan.

Begin november is onze oudste vrijwilliger van het museum, Jan Sijsma, ons ontvallen. Hij heeft vele jaren met inzet en met de hem kenmerkende precisie een grote bijdrage geleverd aan het ordenen van documentatie in het museum. Met name het archiveren van de bruikleen- en schenkingsovereenkomsten behoorden tot zijn takenpakket.

Begin december kregen we bericht dat onze vrijwilliger Piet de Vries was overleden. Piet is lang balievrijwilliger geweest, daarnaast en daarna was hij actief als vrijwilliger in het documentatiecentrum.

Overleg en contactmomenten

- Vergaderingen van het Stichtingsbestuur: 12 keer
- Museum als onderdeel van festival Expeditie Junior, bezoekersaantal die dag 355
- Belangstellenden tijdens Open Monumentendag
- Verhalenavond 21 november, verzorgd door Koos Tiemersma
- Project 'ik wurd keatser' voor groepen 3 en 4 basisscholen gem. Waadhoeke
- Vergaderingen met coördinatoren, communicatiegroep
- Formeel overleg met het bestuur en directie van de KNKB
- Informeel overleg "Klavertje Vier". Dit is een overleg met KNKB, KPC, kv "Jan Bogtstra" en het Keatsmuseum
- Overleg met delegatie CFK'ers over ideeën voor een tijdelijke tentoonstelling over de CFK
- Overleg over tijdelijke tentoonstelling 100 jaar vrouwenkaatsen
- Vrijwilligersbijeenkomst in oktober voor alle vrijwilligers
- Twee bijeenkomsten voor de documentaristen
- Cursussen, gevolgd door vrijwilligers, georganiseerd door Museum Federatie Fryslân, op het gebied van cultureel erfgoed
- Voorlichting gegeven door Frank Belt met als onderwerp: hoe vertel je een verhaal

Activiteiten

Huisvesting en inrichting

Na de sluiting in november 2024 werd als eerste de verduurzaming van het museum aangepakt. Dankzij subsidies van provincie Fryslân, gemeente Waadhoeke en de Rabobank werden vijf airco's aangelegd, een nieuwe cv-ketel geïnstalleerd en vloerisolatie aangelegd.

Aansluitend werd het herstel van de schade en de herinrichting van het museum aangepakt – dit als gevolg van de plofkraak die het museum in april 2024 trof. Met het verzekeringsgeld kon e.e.a. bijna kostendekkend uitgevoerd worden.

In samenwerking met Artitude, de oorspronkelijke ontwerpers van het kaatsmuseum, werd het museum opnieuw ingericht. Zo werd een huiskamer 'Op en om it fjild' gerealiseerd die zowel als filmzaal als vergaderruimte gebruikt kan worden. De oorspronkelijke filmzaal, waar weinig gebruik van werd gemaakt, is nu geschikt voor het houden van tijdelijke tentoonstellingen en is zo meer onderdeel van het museum. Vermeldenswaard is nog de nieuwe vitrine 'De kroan op it wurk'. Hierin staan de wissel-prijzen van de vier klassiekers voor zowel de dames, de 'Vier Wimpels', als bij de heren, het 'Klavertje Vier'.

Al met al een hele verbetering voor het museum.

Documentatiecentrum

Het documentatieteam heeft een grote bijdrage geleverd in het tot stand brengen van de tentoonstelling 'De Magie van de zilveren bal'. Het bijeenbrengen van bruiklenen, het registreren hiervan en de retour-documentatie is een uitgebreide taak die in juiste banen is geleid. De tentoonstelling heeft nieuwe informatie opgeleverd. Dat betekent dat het team de komende periode de documentatie over dit onderwerp zal gaan herzien.

Het jaar heeft in het teken gestaan van het verder aanvullen en verbeteren van allerlei documentatie. Te noemen valt: bijwerken klassementen aller tijden, aanvullingen en toevoegingen in de vindplaatsregistratie-systemen en verbeteringen en verfijningen van de (digitale) archieven. Tevens is voortgang gemaakt in het digitaliseren van oude foto's, het verwerken van schenkingen en het maken van beschrijvingen die zijn opgeslagen in het digitaal archief in kaatshistorie.

Het traject voor de opvolger van het digitale systeem kaatshistorie is dit jaar stroperig verlopen. Dit heeft enerzijds te maken met de prioriteitsstelling van Stichting Digitaal Erfgoed aangaande de volgorde van implementaties en anderzijds met grote hoeveelheid informatie die moet worden overgezet, wat complexer bleek dan was ingeschat. Gelukkig is er in het najaar vooruitgang geboekt. De leverancier is inmiddels druk bezig met het ontwikkelen van een oplossing voor het kaatsmuseum.

Het depot van het museum is langzamerhand te klein aan het worden. Daarom zijn acties gestart om niet relevante materialen in het museum op te ruimen volgens de regels die hiervoor zijn opgesteld.

Verder zijn er verschillende bijdragen geleverd aan presentaties op de activiteiten en -avonden en het beantwoorden van vragen voor verenigingen en geïnteresseerden in het kaatsen.

Nieuwe objecten

In 2025 zijn wederom een aantal bruiklenen en schenkingen gedaan aan het museum:

- Medaille Bond 1902; eerste prijs behaald door S. Jorritsma van Pingjum
- Aardewerken bord (beschadigd) als eerste prijs op de Jong Nederland van 1948 gewonnen door Ane Yntema
- Diverse prijzen en voorwerpen van KV Het Plein te Leeuwarden; met o.a. een handbel om kaatsers op te roepen
- Dubois Wandelbal, schenking van KV Jan Bogtstra; deze wisselprijs wordt niet meer gebruikt
- Medaille van het 40-jarig jubileum van de PC in 1893
- Freulehorloge (tweede prijs) van Harm Broersma, Arum, uit 1925
- Een selectie uit de nagelaten prijzen van Johannes van der Ploeg

Marketing en Communicatie

Over publiciteit heeft het kaatsmuseum in 2025 niets te klagen gehad. Sterker nog... Gerichte campagnes op zorgvuldig uitgekozen momenten zorgden ervoor dat het museum dit jaar een recordaantal bezoekers trok sinds de opening in 1972. Een resultaat om trots op te zijn!

In eerste instantie is er gewerkt aan de website en met name aan de vindbaarheid van de pagina's over groepsbezoek en clinics. Dat heeft geholpen. Het aantal gegeven clinics lag dit jaar significant hoger. Daarnaast was er vaak en veel publiciteit voor de tentoonstelling De Magie van de Zilveren Bal. Er werd een speciale folder uitgebracht, diverse regionale media kwamen langs voor interviews en de tentoonstelling was steeds prominent zichtbaar op de website.

Bovendien droeg bijvoorbeeld de uitgebreide aandacht voor de verkoop van PC-kaarten in het museum (eerst tribunekaarten en in een later stadium landkaarten) bij aan de vindbaarheid van het kaatsmuseum in de media.

Voor het eerst in de geschiedenis is er een gerichte Facebook-campagne opgezet. Zo'n campagne biedt veel voordelen. Het is mogelijk om doelgroepen zelf te kiezen (man/vrouw, leeftijd, woongebied, interesses). In twee weken tijd verscheen het kaatsmuseum daardoor vaker dan 100.000 keer in 35.000 verschillende timelines. Daar kan geen enkele andere betaalde versie tegenop. De campagne is geanalyseerd en onze pr-medewerker komt tot de conclusie dat het doel dat het museumbestuur voor ogen had, bereikt is. Het museum was volop zichtbaar op Facebook, zonder dat het irritatie opleverde.

Natuurlijk blijft de zoektocht naar nieuwe wegen volgend jaar en hoopt het bestuur de prestaties van dit jaar opnieuw te verbeteren. Daar is al een begin mee gemaakt. Zodra er meer concrete zaken over kunnen worden gemeld, zal dat via onze nieuwsbrief, website en andere kanalen gedaan worden.

Bestuurszaken

Dit jaar zijn er geen wijzigingen in het bestuur geweest. Het bestuur van de Stichting Exploitatie Kaatsmuseum en Stichting Collectie en Documentatie Kaatsmuseum bestaat per 31 december 2025 uit:

Bram Bonnema - Franeker	Voorzitter
Ina Efdé-Feenstra - Franeker	Secretaris
Theunis Piersma - Witmarsum	Penningmeester
Carina Twerda - Bitgum	Communicatie en PR
Eelco van den Akker – Ureterp	Collectie- en documentatiebeheer

Carina Twerda heeft halverwege 2025 haar taken weer volledig hervat, onder dankzegging heeft Jacob Stelwagen zijn tijdelijke overname beëindigd.

Jan Hiemstra	Ambassadeur van het Keatsmuseum
--------------	---------------------------------